

Nasilje u porodici i zloupotreba vatrenog oružja

REPUBLIKA SRBIJA

BROJ ŽRTAVA NASILJA U PORODICI U SLUČAJEVIMA KOJI SU PRIJAVLJENI INSTITUCIJAMA¹

2022.

23 887 | 21 770

¹ Podaci prekupljani Republikom Javne tuzilštine, a analiza i obradu Ministarstvo pravde. Podaci su dostupni na <https://iskuci-nasilje.rs/sa/statistika/>

PRISUSTVO I DOSTUPNOST VATRENOG ORUŽJA I NJEGOVA ZLOUPOTREBA U VRŠENJU NASILJA PREMA ŽENAMA POVEĆAVA RIZIK I VEROVATNOĆU DA ČE DOĆI DO SMRTNOG ISHODA U KONTEKSTU RODNO ZASNOVANOG NASILJA.

ZBOG UBOJITOSTI VATRENOG ORUŽJA POVEĆAVA SE I VEROVATNOĆA VIŠESTRUKOG NAPADA I NANOŠENJA TEŠKIH POVREDA KOJE TRAJNO MENJAJU ŽIVOT ŽRTVA.

VATRENOM ORUŽJEM SE KORISTI I ZA ZASTRAŠIVANJE, ZBOG ČEGA SE ŽRTVE PLAŠE DA NASILJE PRIJAVE ILI SE OBRATE SLUŽBAMA PODRŠKE.

2021.

75%

žena koje su ubijene u kontekstu nasilja u porodici ili partnerskim odnosima nije se prethodno obraćalo za pomoć institucijama.

² Kvantitativno-neratni godišnji izveštaji o femicidima - ubistvima žena u Srbiji za 2021 godinu, Autonomni ženski centar, dostupno na: https://www.womenrights.org.rs/images/_izvještaji/_podrške_i_izveštaji_2021_izveštaj_2021_godina.pdf

FEMICIDI

U Srbiji u prosek uoko 30 žena izgubili život svake godine u nasilju u porodici ili partnerskim odnosima, a udeo femicida koji su izvršeni vatrenim oružjem kreće se od 20% do 45%.

JANUAR - MAJ 2023. GODINE⁴

16 femicida

5 izvršenih zloupotrebom vatrenog oružja

2022.⁵

25 femicida

8 izvršenih zloupotrebom vatrenog oružja

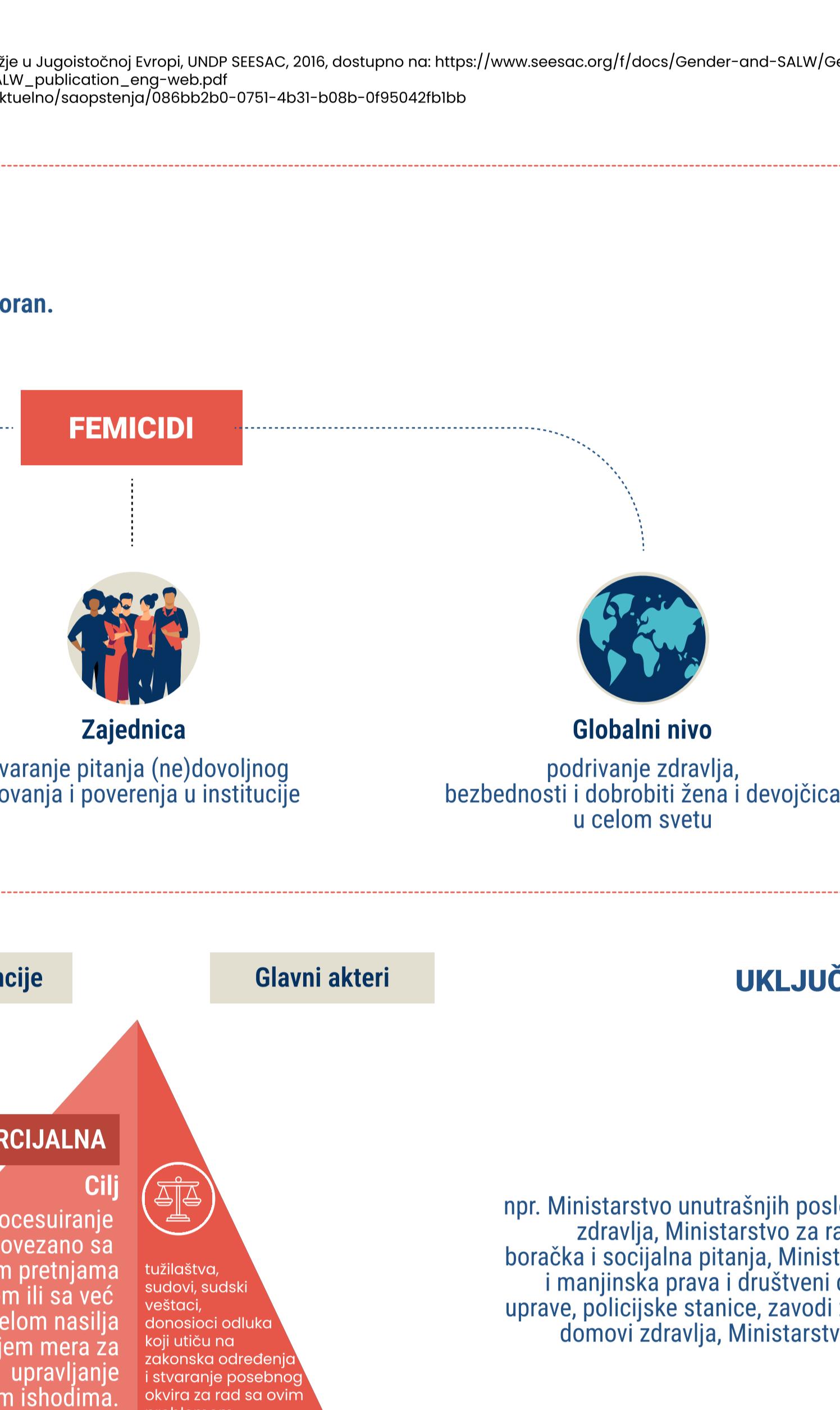
2021.⁶

20 femicida

5 izvršenih zloupotrebom vatrenog oružja

FEMICID-SUICID U INTIMNOM PARTNERSKOM ODносу

U Jugoistočnoj Evropi, svi učinioци ubistava pružaju samoubistvom tokom 2021. godine bili su muškarci. Većina ovih slučajeva dogodila se u kontekstu nasilja u porodici, a žrtve su bile članovi/članice porodice i intimni partner/partnerke.⁶

Femicidi izvršeni vatrenim oružjem u periodu od 2010. do 2020. godine⁷

najviše: 2015. najmanje: 2018.

45.71% % femicidi vatrenim oružjem u odnosu na ukupan broj femicida

Femicidi pruženi samoubistvom učinioča u Srbiji, u periodu od 2010. do 2020. godine⁷

najviše: 2017. najmanje: 2016.

57.69% % femicidi pruženi samoubistvom učinioča u odnosu na ukupan broj femicida

⁶ In Focus - Armed Violence Monitor on Firearm related suicides in SEE 2021 UNDP SEEAC, dostupno na: <https://www.seeac.org/l/docs/Armed-Violence/in-Focus-Armed-Violence-Monitor-on-Firearm-related-Suicides-in-SEE-in-2021.pdf>

MASOVNE PUCNJAVE U SRBIJI U PERIODU OD 2000. DO 2023. GODINE

Većina masovnih ubistava u Srbiji u prethodnim godinama izvršena je vatrenim oružjem, a u pozadini su imala nasilje u porodici ili ubistvo člana porodice, sadašnje/bivše partnerke ili supruge.⁸

8 masovnih pucnjava

5 pucnjava u vezi sa nasiljem u porodici zloupotrebom vatrenog oružja

Početak maja 2023. godine obeležila je masovna pucnjava u školi u Beogradu. Ovo je jedan od najtragičnijih događaja u bliskoj istoriji zemlje.

Koristeći očivo vatreno oružje, maloletni učinilac ubio je devet svih vršnjaka iz razreda, kao i školskog čuvara, i ranio još pet učenika i učenica i jednu nastavniku.

Nakon ovog događaja, Vlada Republike Srbije usvojila je niz mera kojima se dodatno poštovanju uslovi za držanje i nošenje vatrenog oružja i sprečava njihova zloupotreba.⁹

U SVIM MASOVnim PUCNJAVAMA UČINILAC JE BIO MUŠKOG POLA, DOK ŠU ŽENE I DEVOĆICE ĆINILE VEĆINU ŽRTVA OVIH DOGAĐAJA.

⁸ Rad i razvoj socijalno-ekonomične politike, UNDP SEEAC, 2016. Rad i razvoj socijalno-ekonomične politike, UNDP SEEAC, 2016. Rad i razvoj socijalno-ekonomične politike, UNDP SEEAC, 2016. Rad i razvoj socijalno-ekonomične politike, UNDP SEEAC, 2016.⁹ Saopštenje za javnost Ministarstvo unutrašnjih poslova, dostupno na: http://www.mup.gov.rs/vpsa/portal/se/aktuelno/publikacije_0898zb2b0-0751-4b31-b0b8-0f95042fb1bb¹⁰ Saopštenje za javnost Ministarstvo unutrašnjih poslova, dostupno na: http://www.mup.gov.rs/vpsa/portal/se/aktuelno/publikacije_0898zb2b0-0751-4b31-b0b8-0f95042fb1bb¹¹ ZAKONSKI OKVR

U Republici Srbiji više zakona uređuje institucionalni odgovor na nasilje u porodici, a neki od njih prepoznavaju povezanost nasilja u porodici i zloupotrebu vatrenog oružja.¹¹

Zakon o oružju i muničiji

Ureduje nabavljanje, držanje i nošenje vatrenog oružja.

Osudljivost za nasilje u porodici predstavlja prepreku za dobijanje dozvole za držanje i nošenje oružja.

Mnogi slučajevi nasilja u porodici se ne prijavljuju, a 60% krivičnih prijava u Srbiji je uvedeno zbog nedostatka dokaza ili nedovoljne spremnosti žrtve da učešće u postupku.¹²

Na ovaj način, slučajevi nasilja u porodici ostaju nevidljivi i ograničavaju procenu za izdavanje dozvole za oružje.

12 Nasilje u porodici i zloupotreba vatrenog oružja, UNDP, 2021, dostupno na: <https://www.undp.org/rs/srbija/publications/nasilje-u-porodici-i-zloupotreba-vatrenog-oruzja-2021.pdf>

Zakon o zdravstvenoj zaštiti

Ureduje zdravstveni sistem, organizaciju zdravstvenih usluga i zaštitu zdravlja građana i građanka. Ovaj zakon takođe uređuje obaveze zdravstvenih ustanova po pitanju držanja i nošenja vatrenog oružja.

Porodični zakon

Predviđa mere zaštite od nasilja u porodici (u trajanju od godinu dana, sa mogućnošću da se produže), koje donosi sud. Ove mere uključuju:

- 1. Izdavanje naloga za izjednačenje iz porodičnog stanja ili kuće
- 2. Izdavanje naloga za useljenje u porodični stan ili kuću
- 3. Zabranu pribavljanja članu porodice na određenoj udaljenosti
- 4. Zabranu pristupa u prostor oko mesta stovanju ili mesta rođenja članu porodice
- 5. Zabranu daljeg uznemiravanja člana porodice

Žrtva nasilja u porodici

Ograničena je komunikacija zdravstvenih radnika/ica, a neka komunikacija između zdravstvenog sistema i privatnih zdravstvenih ustanova, što ograničava uvid u podatke različitih ustanova o pacijentima.

Ukoliko osoba ne dobije potvrdu procene zdravstvenog stanja od jednog lekara, može se обратiti drugoj ustanovi i tamo dobiti povoljniju procenu.

Ne postoji dovoljna razmena informacija između zdravstvenih ustanova i Ministarstva unutrašnjih poslova po pitanju odstupaka osobe od postupka procene zdravstvenog stanja za držanje i nošenje oružja, što postoji kao praksa u slučaju izdavanja vozačkih dozvola.

60% zdravstvenih radnika/ica do sada nije pohodalo neko predavanje, obuku ili seminar koji se odnosi na rodno zasnovano nasilje. U skladu s tim, većina njih prepoznavaju svoju spremnost da prepričaju, a zatim i da reaguju na dobro dozvoljeno nasilje, a podatno, zdravstveni timovi za prepoznavanje nasilja.

Preporučeni protokoli zdravstvenog sistema za reagovanje na nasilje u porodici uključuju i delu u vezi sa zdravstvenim stanjem osobe za držanje i nošenje oružja.

13 Uloga sistema zdravstvene zaštite u prevenciji određene zasnovane uzletište i nasilju u porodici iz upotrebe vatrenog oružja, UNDP, 2022, dostupno na: <https://www.undp.org/rs/srbija/publications/uloga-zdravstvenog-sistema-u-prevceniji-određene-zasnovane-uzletište-i-nasilju-u-porodici-iz-upotrebe-vatrenog-oruzja-2022.pdf>

IZAZOVI I MOGUĆNOSTI

Izazovi i mogućnosti za jačanje uloge zdravstvenog sistema u sprečavanju zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje u porodici.

IZAZOVI

Procedure za provjeru zdravstvenog stanja osobe za držanje i nošenje oružja nisu standardizovane, niti lekarski formulari sadrže dovoljno informacija.

Psiholozi/i psihologkinje nisu članovi timova za procenu zdravstvene sposobnosti.

MOGUĆNOSTI

Zdravstveni sistem je ključna ulazna tačka za praćenje vatrenog oružja, budući da zdravstveni radnici i radnice učestvuju u proceni zdravstvenog stanja za držanje i nošenje oružja.

Pored standarizacije postupka procene, teksibilna organizacija rada zdravstvenih radnika/ica može omogućiti više vremena za procenu zdravstvenog stanja i mogućih rizika.

ZDRAVSTVENI SISTEM¹³

Zdravstveni sistem ostvaruje kontakt sa velikim brojem građanki i građana u različitim periodima njihovog života, bez obzira na obrazovanje, društveni status, bilo da žive u gradu ili selu, itd.

Zdravstveni sistem, u skladu sa nekoliko zakona, ima važnu ulogu u sprečavanju nasilja u porodi, kao i zloupotrebi vatrenog oružja.

OPASNOST

Izazovi i mogućnosti za jačanje uloge zdravstvenog sistema u sprečavanju zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje u porodici.

Prepoznavanje rizika od vršenja nasilja, uključujući i kroz zloupotrebu vatrenog oružja.

Zdravstveni sistem je mesto kontaktne i saradnje žrtvama i sačinilicama nasilja.

Zato je zdravstveni sektor posepoznat i dobro doznao o mogućnosti otvaranja nasilja i sprečavanju njega.

Prepoznavanje rizika od izloženosti nasilju i posledica nasilja.

Protokoli zdravstvenog sistema koji se odnose na odgovor na nasilje uključuju ispitivanje prisustva vršenja nasilja i informacija sa drugim institucijama koje rade na sprečavanju i suzbijanju nasilja u porodici (policija, javno tužilstvo, centar za socijalni rad).

Zdravstvene ustanove imaju potencijal da budu bezbedna mesta za prijavljivanje nasilja i da informišu o zaslužnosti odnosu u porodici, bilo kroz neposrednu komunikaciju sa pacijentima, bilo kroz informativne materijale.

IZAZOVI I MOGUĆNOSTI

Izazovi i mogućnosti za jačanje uloge zdravstvenog sistema u sprečavanju zloupotrebe vatrenog oružja za nasilje u porodici.

IZAZOVI

Procedure za provjeru zdravstvenog stanja osobe za držanje i nošenje oružja nisu standardizovane, niti lekarski formulari sadrže dovoljno informacija.

Psiholozi/i psihologkinje nisu članovi timova za procenu zdravstvene sposobnosti.

MOGUĆNOSTI

Zdravstveni sistem je ključna ulazna tačka za praćenje vatrenog oružja, budući da zdravstveni radnici i radnice učestvuju u proceni zdravstvenog stanja za držanje i nošenje oružja.

Pored standarizacije postupka procene, teksibilna organizacija rada zdravstvenih radnika/ica može omogućiti više vremena za procenu zdravstvenog stanja i mogućih rizika.

</div